

Den här artikeln är skriven 1988 och har tidigare varit införd i Shagya-Bladet nr 2 1989 (fritt översatt av Heléne Calmfors Carlson). Jag hittade den när jag satt och bläddrade i mina gamla Shagya-Blad. Många av er har säkert inte läst den, och ni som redan har läst den - läs denna underbara historia igen!

Här berättar Adele Furby den fantastiska historien om sina första kontakter med Bravo och shagya-araben som ras.

Adele är verksam i NASS – North American Shagya-Arabian Society – som ordförande i avelkommittén och redaktör för NASS News. Hon har även varit i Sverige och dömt på vår Riksutställning 1992 på Valla i Linköping.

Redaktören

Hungarian Bravo

1960 - 1988

Hingsten som lade grunden för shagya-arabaveln i nordamerika

Världsaraborganisationen godkänner tre skilda uppfödningar av arabiska hästar i Amerika. Medan de flesta arabälskare är bekanta med två av dessa – arabiska fullblodet och arabiska halvblodet, är den stora majoriteten av dem obekanta med den tredje – shagya-araben. Det är troligen orsaken till att HUNGARIAN BRAVO, min 28-åriga gamla shagya-arabhingst levde de första 24 åren av sitt liv relativt obemärkt på en ungersk grevinnas ranch, där han endast var känd som "polska araben".

Genom en oförutsedd följd av orsaker mötte jag BRAVO, och som du kommer att läsa i följande lilla historia, ledde detta mig genom några fantastiska äventyr.

Av: ADELE FURBY

Jag har varit arabägare och uppfödare sedan 1973, men beslutade 1980 att ha det som heltidssysselsättning. Vid den tiden ökade jag mina grundkunskaper, som bestod av uthållighets- (distansritt) och westernridning, genom att studera genetik, hästuppfödning och western-träning vid Montana Statsuniversitet i Bozeman. Därefter följde fem månader som arbetande elev i dressyr med major Hector Carmona i New Jersey, tänd på och allvarligt intresserad av dressyr.

Mitt beslut om att specialisera mig på uppfödning av arabhästar för dressyr kombinerat med utbildning, stärktes ytterligare efter att jag arbetat vid ett tävlingsstall i Californien. Ju mer jag lärde mig om en tävlingshästs kvalifikationer och de olika arabiska blodslinjerna, ju mer uppenbart blev det att jag hade ett dilemma ...

Mitt avelsmål – en utopi?

De flesta arabiska fullblod är inte konkurrenskraftiga mot andra tävlingshästar i öppna klasser. Detta är inte förvånande eftersom

beduinerna hade ett annat mål med sin uppfödning. Men som varje sann arabälskare, var jag fångad av dess medfödda framåtanda, mildhet, känslighet, intelligens, skönhet och sundhet.

Jag koncentrerade mig på vissa speciella arabiska blodslinjer, vilka jag funnit hade de bästa tävlingskvalitéerna. Särskilt var jag imponerad av Pritzlaff egyptiska linjer genom *Rashad Ibn Nazeer och *Bint Moniet el Nefous och de gamla ökenfödda (desert bred) linjerna, som Davenport och *Mirage och Babsons och några av Crabbet- och Kellogg-linjerna.

Emellertid, eftersom ingen i Amerika har fött upp arabiska fullblod särskilt för sporthästandamål, i mer än några få generationer, verkade det vara en svår uppgift att utveckla genetiskt förutsägbara tävlingshästar under min egen livstid.

Jag övervägde uppfödning av arabiska halvblod med raser såsom lipizzaner, andaluzier eller lusitano, för att förstärka storlek och styrka men fortfarande bibehålla arabtypen.

Jag fick höra samma råd från många människor: ”Ibland är den resulterande hybriden toppen, de bästa egenskaperna från båda raserna. Men ibland kan du bli besviken, om den resulterande avkomman ärver de minst önskvärda.”

Shagyas – de andra araberna

Vid denna tid, våren 1983, såg jag en artikel med titeln ”Shagyas, de andra araberna”, skriven av en tysk arabexpert. Den förklarade att shagya-araberna är en nära 200-årig uppfödning, utvecklad i Österrike och Ungern som en arab-ras passande för fälttävlan och körning.

Artikeln började: ”Den idealiska shagya-araben är en ridhäst med tydlig arab-typ men som mäter 160 cm eller mer (definitivt inte under 150 cm) och har massa.” Wow! Jag läste och tittade på de åtföljande bilderna, jag kunde inte tro mina ögon! Här var en uppfödning vilken hade blivit selekterat linjeavlade i över 150 år, för exakt de utmärkande drag som jag letade efter. Detta var genetiskt förutsägbart!

Artikeln förklarade också att många länder inte hade något shagya-register och att många shagya-ägare i dessa länder helt enkelt inte visste vad de hade. Det var därför jag aldrig hört talas om dem. Det behöver väl inte sägas att jag började mitt sökande efter shagyas direkt.

Tråkigt nog var mina första försök inte fruktbara. Åtskilliga brev till Europa fick huvudsakligen fram det faktum att jag kunde skicka efter den nyligen utgivna tyska stamboken för Purebred shagyas från Västtyskland. Men ingen verkade veta något om några shagyas i Amerika. Jag skickade efter de tyska stamböckerna och fortsatte sökandet.

Shagyas i Montana – granngårds?!!

Ett antal månader förflöt och där var fort-

farande inga shagyas vid horisonten. Då fick jag napp när jag minst väntade mig det.

Det var vid ett meeting vår lokala dressyr-och hoppförening arrangerade. Under ett samtal med en ny bekantskap, frågade jag henne vilken typ av häst hon hade.

– Jag har en ungrare, svarade hon.

– Vad är det?, frågade jag.

Jag hade hört talas om ungrare men hade ingen aning om hur de var.

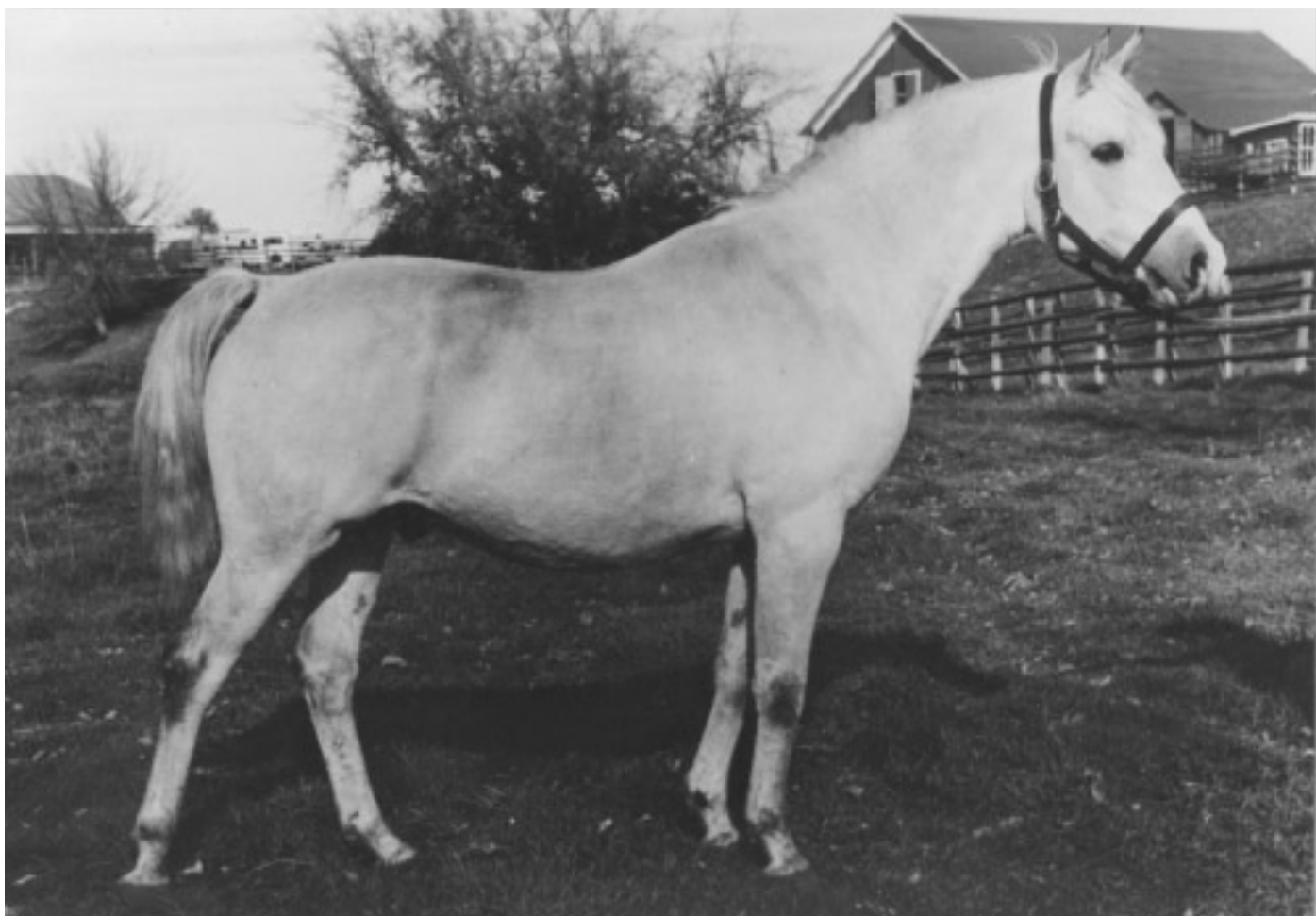
–Well, förklarade hon, det ungerska varmblodet är en korsning mellan shagya-arab, fullblod ....

Naturligtvis var jag vid denna tidpunkt mycket upphetsad, eftersom jag vagt hört om en ungersk grevinna, vilken födde upp ungerska hästar i en närbelägen dal i grannskapet. Kunde detta betyda att jag skulle kunna hitta shagyas här i Montana, bara några timmars restid från min egen ranch?

Jag skaffade telefonnumret till Bud Ruark, direktör för grevinnan Margit Sigray Besseney's gård Bitterrot Stock Farm, och förklarade för honom att jag letade efter shagyas. Han svarade att han inte visste något om hästarnas härstamningar men om jag besökte farmen kunde jag undersöka stamböckerna själv.

The Bitterrot Stock Farm är en 22 000 acre stor ranch, vilken grevinnan Besseney ärvde från sin morfar Marcus Daly, känd som ”Kopparkungen i Montana”. Historian om grevinnan Besseney's liv kunde fylla åtskilliga spännande böcker men här är en kort sammanfattning:

Grevinnan Margit Sigray växte upp i Ungern på hennes ungerska faders egendom. Hennes mor var den Amerika-födda dottern till Marcus Daly. Hon flydde från Ungern under andra världskriget, kom till Amerika och ärvde the Anaconda Copper Company (nuvarande ARCO Oil) och åtskilliga egendommar. En av dem var hennes morfars Bit-

Hungarian Bravo född 1960 e. Pilot u. 52 Gazal II. Här på bilden är han 8 år.

terrot Stock Farm, vilken hade varit Dalys kapplöpningshäst-farm.

Fastän alla familjehästarna hade förlorats i Ungern, strax efter grevinnans ankomst till Amerika, var hon i stånd att inköpa nio hästar från US Army Remont. Dessa var hästar med åtskilligt ungerskt blod, vilka hade blivit erövrade som krigsbyte av general Patton och US Army.

De flesta amerikanare känner till denna erövring från Disneyfilmen "The Miracle of the White Stallions", vilken berättar om de lipizzanerhästar som blev räddade. Witez II, den polska araben, var en annan berömd representant för Pattons import. Med sina nio grundläggande djur som bas, började grevinnan föda upp ungerska varmblood och etablerade den ungerska hästföreningen i Amerika.

Besök på Bitterrot Ranch

När jag kom till Bitterrot Ranch på våren 1984 fanns det 200 ungerska hästar på ranchen. Betesmarkerna var stora och vackra – med hästar överallt! Grevinnan själv var på sin egendom i Maryland, så jag träffade henne inte. Men jag fick ut stamböckerna och min väninna Donna och jag började tillsammans "ösa ur" dem.

Vi visste inte mycket om shagya-härstamningar, men grevinnans noggrant bevarade stamböcker underlättade uppgiften. Alla härstamningarna var skrivna i tre färger – röd för fullblood, svart för varmblood och grön för arabiskt fullblood. Det tog oss bara några timmar att fastställa att av original-hästarna som inköpts från US Army Remont hade tre varit shagya-araber – alla ston födda på Babolna, Ungern, födelseplats för shagya-

arabrasen. Stona hade emellertid vanligen betäckts med varmbloodshingstar, och av de 200 hästarna på ranchen var det endast en individ som hade en härstamning med bara ox- och shagya-blod. Det var BRAVO.

Bravos mor, vid namn 52 Gazal II, var född 1937 på Babolna, Ungern och hans far var Pilot, PASB e. Trypolis och u. en Ofir-dotter. Donna och jag talade om för Bud att Bravo var den häst vi ville se, och så åkte vi ut för att titta på hur han såg ut.

Mitt första möte med BRAVO

När jag först såg Bravo var han 24 år gammal. Han såg ut precis som de shagyas jag hade sett på bilder – han såg definitivt inte ut som en fullblodsarab. Fastän han hade utomordentlig arabtyp var han överallt för stor för att vara fullblod (purebred). Hans ben var mycket mer rejäla, hans hals var lång och väl ansatt, hans länder tycktes mycket kraftiga och starka, och jag hade aldrig sett sådana korrekta ben på en arabras-häst.

BRAVO hade aldrig ridits utan endast blivit hanterad av ranchens anställda vid betäckning. Först var han rädd att komma nära oss men snart kom han underfund med att vi var där i vänliga avsikter och han tillät mig att närma mig honom. Han la sin nos mot mitt bröst och det ömsesidiga förtroendet var ögonblickligt. Jag kände det som om jag svävade på moln och mitt shagya-äventyr hade verkligen börjat!

Jag hade bara ett arabsto som fortfarande var ledigt för betäckning denna vår (det var maj när jag fann Bravo) och jag tog henne till BRAVO.

Naturligtvis var BRAVO inte till salu men jag bad Bud att låta mig veta om han någon gång blev det.

Bravo och jag sommaren 1987. Bravo har betäckt 13 ston den säsongen.

Räddad i sista minuten

Det inträffade att grevinnan Bessennyey dog plötsligt och oväntat innan jag fick möjlighet att träffa henne. Jag skrev ett meddelande till Bud och sa honom att om de letade efter ett hem till BRAVO, så skulle han vara snäll och låta mig veta det.

Bud ringde direkt och sa

– Kom och hämta honom nu genast. I grevinnans testamente stipulerar hon att 22 av hennes favorithästar skall avlivas vid hennes död, för att inte hamna i orätta häder, och BRAVO finns med på den listan! Men jag har 30 dagar som hennes juridiska ombud innan saken hamnar utanför min påverkan. Så du måste hämta honom omedelbart.

Jag förlorade ingen tid. BRAVO kom hem till vår ranch.

En legend i stamtavlan

Strax därefter anlände de tyska stamböckerna. Detta var mitt tillfälle att börja studera shagya-arabernas härstamningar. Shagya-stamboken är ett fantastiskt uppslagsverk, innehållande foton och fem generationer härstamningar för över 800 shagyas, tillsammans med inledningsartiklar (med engelsk översättning) om shagya-avelns huvudingstlinjer av dr Gramatski. Jag jämförde härstamningarna i stamboken med BRAVOS och jag kunde inte tro mina ögon! BRAVOS mor var dotter till Gazal II, och hingsten på stambokens omslag, ansedd som ”seklets shagya-hingst” i Europa var en son till Gazal II vid namn Gazal VII. Så BRAVO var inte bara en vacker individ – han hade en härstamning att konkurrera med!

BRAVOs BRAVISSIMO

Våren 1985 började jag ”visitationen” av landet för att hitta arabiska fullblodsston passande för avel med BRAVO. Jag ville importera några ston från Europa också, men var dödsförskräckt för att Bravo skulle dö innan stona hann komma till Amerika.

Jag köpte eller leasade totalt åtta ston, vilka jag kände hade de bästa möjligheterna för avel med BRAVO, och fick dem alla dräktiga. I maj föddes BRAVOs första shagya-föl undan det sto som jag hade tagit till Stock Farm föregående år. Jag har aldrig sett något sådant som han! Han var så mycket större än något fullblodsarabföl jag någonsin sett och formen var så korrekt. Naturligtvis gav jag honom namnet BRAVISSIMO!

Dörrarna till Europa öppnas

Under tiden skrev jag till dr Gramatski, ordförande i ISG, bifogade foto på BRAVO och hans härstamning. Det var då dörrarna började öppnas för mig i Europa. Dr Gramatski skrev tillbaka ”I sin fenotyp har BRAVO allt från Gazal-linjen, och vi skulle vara mycket nöjda om BRAVO kunde lägga grunden för

shagya-aveln i Amerika.”

En kort tid senare skrev han till mig igen och inviterade mig att komma till den Internationella shagya-arabutställningen i Verden, Västtyskland. Det var ganska kort respit men det representerade ett annat gyllene tillfälle, då jag nu hade beslutat mig för att importera några rena shagya-araber från Europa, för att gå iland med ett shagya-avelsprogram.

Den Internationella shagya-arabutställningen var ett utmärkt tillfälle att se över 200 shagyas från hela Europa på en plats. Det var två dagar utan uppehåll – med utställnings-, dressyr- och hoppklasser. Där fanns många uppfödare att träffa och hästar att titta på.

Efter utställningen reste jag runt i Tyskland, Schweiz och Danmark. Jag valde ut tre shagya-arabston och två unga hingstar att importera till Amerika. Dessa blev tillsammans med de arabiska fullblodsstona som jag valt ut i Amerika, grunden till mitt shagya-avelsprogram.

De utmärkta BRAVO-barnen

De importerade shagya-araberna anlände till Montana under våren 1987, efter sin långa resa och dyrbara karantän. Under tiden fortsatte BRAVO att trivas. Han betäckte 10-15 ston varje säsong. Detta år, vid 28 års ålder tyckte jag han såg bättre ut än jag någonsin hade sett honom. Och hans första avkomma, vilken nu blir 3 år, överträffar alla mina förväntningar.

Avkommorna har inte bara storlek, korrekthet, utmärkt typ och rörelser – de har också det bästa sinnelag jag någonsin arbetat med. Det börjar nästan bli som ett skämt här, när fölen är grimvana och binds upp i något fast, så att de skall lära sig stå bundna. BRAVO-barnen är alla så duktiga att det inte ens drar bakåt. Jag ser fram emot en rättså lätt träning i framtiden och allt detta är tack vare HUNGARIAN BRAVO och de många generationer ungrare vilka utvecklade denna lysande avel.

